

PHILIP BLAIBERG MEMOÁRJA

Közel két éve, hogy a napisajtóban először olvastunk, a rádióban először hallottunk szívatültetésről. A sebészek már régebben próbálkoztak átültetéssel, de csak páros szervek, főleg vese átültetése járt sikerrel, s vezetett a betegek tartós gyógyulásához. Az esetek többségében az adó vérrokona volt a szerv átvevőjének — ezt feltétlenül tartották a biológiai összeférhetetlenség fellépésének kizárásához —, és önkéntes hozzájárulás alapján került sor a műtétre.

Amikor bejárta a világot a hír, hogy egy közlekedési balesetből kifolyólag elhunyt nő szívet ültették át egy súlyos szívbajos menthetetlenül beteg férfi mellkasába, éles vita indult meg a műtét orvostikai vonatkozásairól. Abban teljes volt az egyetértés, hogy súlyos szívbajosokon adott esetben csak szervátültetés segíthet, de eltérő nézetek hangzottak el arról, megállapítható-e teljes bizonyossággal a halál beállta, mert ha nem, akkor a sebészorvos még esetleg életben tartható embert foszt meg „motorjától”. Ha viszont a klinikai halál konstatálása után még órákig várnak, akkor az oszlásnak indult szövetek nem alkalmasak többé átültetésre, hangzott az ellenvélemény. Másrészt ki rendelkezik a halott, vagyis az adó szívével? Közeli rokonának hozzájárulása nélkül nem lehet eltávolítani, hangzott most már a jogászok véleménye.

Christian Barnard professzor végezte a Cape Town-i Groote Schuur kórházban az első és a második szívatültetést is. Első páciense a műtét után tizen-nyolc napig volt életben. Nem a visszautasítás jelensége, hanem tüdőgyulladás okozta halálát. A második „újszives”, dr. Philip Blaiberg, jelenleg is életben van.

Az úttörő műtéteket továbbiak követték, az Egyesült Államokban, Kanadában, Angliában, Franciaországban és másutt vállalkoztak sebészek ilyen operációra. Az újszivesek egy részénél néhány napon vagy héten belül fellépett a visszautasítási folyamat, és halálukat okozta.

Dr. Blaiberg 1968 őszén szintén megbetegedett, mégpedig májgyulladásban. Tüdőkomplikációk is felléptek nála, úgyhogy ismét bevonult a Groote Schuur-ba. Adott pillanatban Barnard professzor már második szívatültetésre gondolt, de a gyógyszeres kezelésre bekövetkezett javulás ezt fölöslegessé tette.

Barnard professzor egyébként mintapáciensnek nevezi Blaiberget, aki „bátorságával és élniakarásával nagymértékben hozzájárult az orvostudomány fejlődéséhez”.

Blaiberg Looking at my heart (Nézem a szívem) címmel könyvet írt. (Heinemann, London, 1969). Ebből közlünk kivonatokat.

Blaiberg nem író, hanem kísérleti alany, tanú. Szenvedéseinek szomorú, kóros érdekessége, az „eset” kétségtelen tudománytörténeti jelentősége indokolja a memoár közlését.

E. L.

Fatalista vagyok

Fogorvos és szájszész vagyok. A háború alatt a dél-afrikai hadseregben szolgáltam. A háborús években persze elvesztettem patientúram egy részét, de azután anyagi helyzetem napról napra javult, és úgy látszott, jövőm biztosítva

van. Negyvenöt éves koromig tökéletesen egészséges voltam. Kitűnően éreztem magam, tele életörömmel.

A tragédia oly váratlanul ért, mint derült égből a villámcsapás.

Egy szombat délután, Cape Town közelében az Oroszlánfej elnevezésű magaslát megmászása közben éles fájdalom

hasított mellembé. Emésztési zavar lehet, gondoltam. Annyira rosszul éreztem magam, hogy a mázást abbahagytam, és leereszkedtem. A fájdalom elmúlt.

Ehívtam háziorvosunkat. Semmi súlyosat nem észlelt, de fájdalomcsillapító pasztillákat írt elő azzal, hogy újabb roham esetén vegyem be, és azonnal értesítem őt.

Pontosan két hét múlva feleségemmel, Eileennel vacsorázni mentünk a városba. Az este kellemesen telt. Éjjél felé értünk haza, és azonnal lefeküdtem. Éppen újságot kezdtem olvasni, amikor ismét éles fájdalom nyilalt mellembé, karjaimba, és erős szívdobogás fogott el. Arcomról patakozott a verejték. Eleget tudtam ahhoz, hogy felismerjem a szívkoszorú-trombózist.

— Eileen — mondtam csuklás közben —, szívrohamom van! Hívd az orvost.

Háziorvosom egy szívspecialista társaságában érkezett, aki elektrokardiogramot készített. Mindketten igazolták saját diagnózisomat: szívkoszorú-trombózis. Ennek ellenére, jóllehet néhány órával később újabb roham következett, biztosítottak arról, hogy nincs ok a riadalomra.

Eileennel azonban közölték a valóságot. Természetesen nem a jelenlétemben tájékoztatták arról, hogy a hátsófalú koszorúérben heveny trombózis lépett fel. Bátorságra volt szüksége, mert a „legrosszabb” bármely pillanatban bekövetkezhetett. De állapotomra való tekintettel úgy kellett tennie, mintha könnyedén venné a dolgot.

Hat heti előírt pihenésem alatt feleségem mosolyt kényszerített magára, gondosan leplezve aggodalmát. Végül újra dolgozni kezdtem, előbb napi néhány órát, később rendszeren. Annak illúziója, hogy nem fenyeget semmilyen tényleges veszély, ösztönzést adott. Egyébként a fájdalmak nem ismétlődtek.

Mégis, óvatosságból megvizsgáltattam magam Velva Schrire professzorral, a kiváló szívgyógyással, aki azóta nemzetközi hírnévre tett szert. Mint a Cape Town-i Groote Schuur kórház kardiológiai osztályának vezetőjét, a szervültetésekkel foglalkozó sebészcsoporthoz „agyának” tekintik.

Szerinte állapotom kielégítő volt. Kartotékat készített, rávezette adataimat, és azt mondta, hogy évente egyszer jelentkezem, ellenőrző vizsgálatra. „Kellemetlenség” esetén azonnal értesítem.

Előírt véralvadás elleni gyógyszereket, és azt tanácsolta, hogy kéthavonként végeztessek vérvizsgálatot protrombin-kép-

letem ellenőrzésére. Eltiltott a zsíros ételektől, és hetente csak két tojást engedélyezett. Szolidaritásból, fogyókúra ürügyével családom rátért a lefőlőzött tej fogyasztására.

Évenkénti vizsgálatai alkalmával a professzor elégedettnek mutatkozott. Szerinte számottevő volt a javulásom. Én pedig alig gondoltam az 1955-ös krízisekre. Fatalista vagyok, a jelenben élek, nem pedig a múltban. Azt mondtam magamnak, hogy szerencsém volt, mert még idejében figyelmeztetést kaptam.

Napjaim megszámláltattak

1967 januárjában munkám kezdett rettenetesen fárasztani, valóságos kinszenvedéssé változott. Két kezelés között pihenni vágytam. Ebédszünetben ernyedten nyúltam el rendelőm karosszékében, s valósággal emberfeletti erőfeszítésbe került, hogy estig kibírom. Állapotomat a túl sok munkának tulajdonítottam, és persze a kornak, mondván magamban, hogy ötvennyolc éves korában az ember kevésbé ellenállóképes.

Reggelenként egyre nehezebben keltem. Egy elkábított ember sem vándoroghatott volna kinosabban a fürdőszobába, hogy megborotválkozzék és megfürödjék. Szokásom szerint vonaton mentem a városba, és gyalog az állomásig, amely tíz percre volt Rondeboschban, Cape Town e szép peremvárosában levő házamtól. Este újra kis séta következett. Ez a pár lépés most már meghaladta crómet, kénytelen voltam autón megtenni. Oda voltak a week-endek is, a tengerparti fürdés és napozás. Schrire professzort nem tudtam konzultálni, mert éppen előadásorozatot tartott az Egyesült Államokban. Úgy határoztam, hogy visszatérésemig nem változtatok életmódomon.

1967. március 5-én Eileen társaságában egy barátunk lányának esküvőjén vettem részt. Éjjél körül elkísértem néhány pretoriai barátunkat Cape-től mintegy 65 kilométerre, False Bay-ben levő szállodájukig. Későn fekdűnk le, de nem voltam túlzottan fáradt.

Szokatlanul heves köhögési rohamra ébredtem. Fulladoztam, ájulás környékezett.

— Nem bírom tovább — kiáltottam feleségemnek —, végem van!

Néhány pillanat múlva ott volt az orvos, és mentőkocsival a Groote Schuur kórházba szállítottott, ahol megfigyelés alá helyeztek. Schrire professzor néhány nap múlva hazaérkezett, és diagnózisa úgy szólt, hogy egy vagy több aszimptomatikus szívkoszorú-trombózisom van.

Ez a végzés azt jelentette, hogy minden tevékenységtől tartózkodnom kell hosszú ideig, talán örökre. Ezért úgy döntöttem, hogy átengedem a pacientiúrámat. Azt a gondolatot, hogy feleségemnek dolgoznia kell, mialatt én otthon ülök, megalázónak találtam. Eileen az első krízis után félnapi munkát vállalt egy bútort és villamos háztartási cikkek árusító üzletben. De szükség törvényt bont. Eladtuk házunkat, ahol huszonkét évet éltünk, s amely egyébként túl tágas volt két személy számára. Fjünk ugyanis 1961-ben tragikus körülmények között életét veszítette, lányunk, Jill pedig Izraelben él.

A következő hetekben a professzor és munkatársai számtalan vizsgálatnak vetettek alá a részletes diagnózis megállapítása és a leghatékonyabb kezelés kidolgozása végett. Amikor két héttel később távoztam a kórházból, kicsit jobban éreztem magam. Schrire professzor azonban óvakodott a túlzott derűlátástól, csupán azt mondotta, hogy szívemnek számottevő regeneráló képessége van, s hogy egy évi otthoni pihenés után kétségtelenül ismét dolgozhatom — lassított ütemben. Ez biztatóan hatott. Néhány hónap alatt állapotom valóban javult, és bíztam abban, hogy teljesen meggyógyulok, meglepetést szerzek az orvosoknak!

De Eileen tudta, hogy nem így van. — Hagyja a férjét, csináljon amit akar — mondotta neki Schrire professzor. — Vezesse autóját, egyék, igyék, amit és amennyit kedve van. Attól tartok, hogy napjai meg vannak számlálva...

Rendkívüli esemény

Eileen híven őrizte titkát, sohasem gyanítottam halálos ítéletemet az ő gondtalannak látszó mosolya és csevegése mögött. Az üzletből hazatérve minden nap valóságos komédiát játszott.

Pihenés, olvasás, mozi és sétakocsizás a tengerparton, ezzel teltek napjaim. Ez a tétlenség kétségbeejtő hatással volt rám. Anyagi gondjaink is voltak. Rendelőm és házam eladása bizonyos összeget hozott, de meddig fog tartani? Képes leszek-e még valaha dolgozni? Mi lesz Eileen és Jill sorsa egy nyomorék terhével?

1967 szeptemberétől kezdve napjaim nagy részét ágyban töltöttem. Rondoboschtól néhány kilométernyire, Wynbergben béreltünk lakást. Napról napra gyengültem. Fulladoztam, a köhögési rohamok egyre fájdalmasabbá váltak.

December 3-án különösen rosszul éreztem magam, amikor a rádióból rendkívüli hírt hallottam: a Groote Schuur kórházban Christian Barnard professzor átültette Louis Washkansky mellébe egy közlekedési balesetben meghalt fiatal nő, Denise Darvall szívét.

Rettenetesen felizgultam, és Eileent hívtam. Ő az első pillanatban nem mérte fel az esemény jelentőségét. Persze érdekelte a hír, de nem is gondolt arra, hogy én is új szívet kaphatnék.

Délután 4 óra körül azonban állapotom olyan riasztónak látszott, hogy ő maga telefonált, mégpedig közvetlenül a professzornak, amit azelőtt sohasem tett. A professzor azt kérdezte tőle, vajon a kezelőorvosom közölte-e velem, hogy terv szerint a második szívatültetésre engem szemeltek ki?

Amikor megtudta, hogy én második vagyok a listán, nagyon meglepődött, nem talált más kifejezést, mint: „Ez elképesztő!” Nem tudta, hogyan közölje velem a dolgot. A Washkanszyn végrehajtott műtét okozta felindulástól eltekintve, rendkívül rossz napom volt. Hat óra tájban annyira letört voltam, hogy azt mondtam Eileennek, már nem tartat sokáig.

Feleségem megragadta az alkalmat:

— Mit szólnál, ha új szívet ajánlanának neked, mint Washkanszynak?

Égnek emeltem a karjaim:

— Ó! Én lennék a legboldogabb a világon!

Azonnal megígértettem vele, hogy bármilyen is legyen a Washkanszyn végrehajtott műtét kimenetele, ő kitart elhárításom mellett.

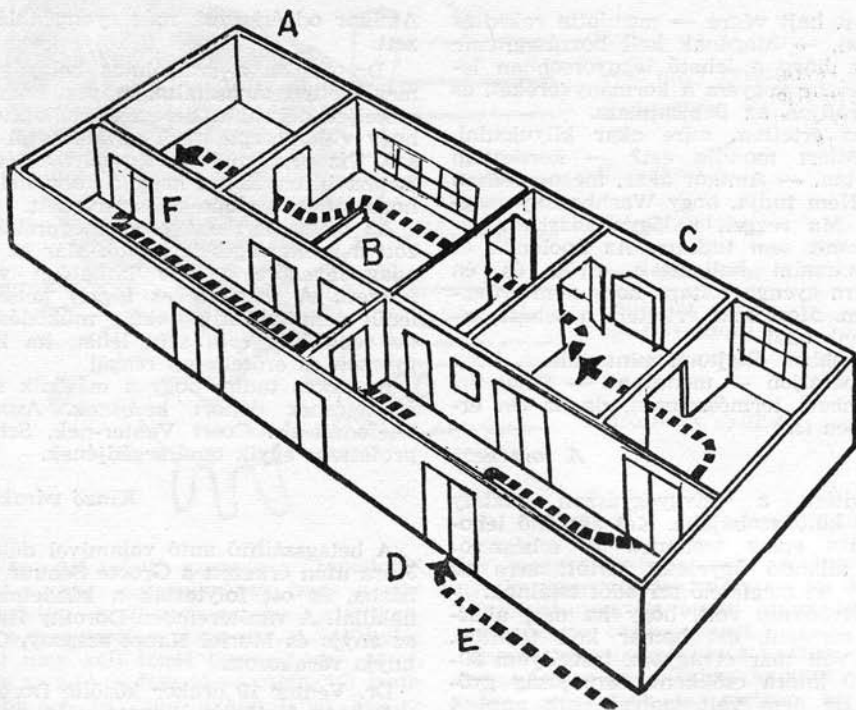
Bólintott, és erre mi, az öreg házaspár, mint valami gyermekek nevetni-sírni kezdtünk.

Mint egy pilóta — szerencsétlenség után

De nem akartam magam illúziókban ringatni. Először is donort kellett találni. Washkansky számára sikerült. De nekem is szerencsém lesz?

Eileen ostrom alá vette Schrire professzort, hogy megtudja, mikor operálnak. Türelemre intették, előbb látni kellett, mi lesz az első operált sorsa.

Végül december 16-ra tűzték ki beutalásomat a kórházba. Ez ünnepnap Dél-Afrikában, és szándékosan választották, arra számítva, hogy bevonulásom a Groote Schuur-ba különösebb hírverés nélkül megy végbe. De a kórház körül szüntelen nyüzsgés-mozgás volt. Washkansky állapota az egész világot érdekelte. Televíziós és rádióriporterek,

A Grootte-Schuur-kórház részlege

külföldi újságírók lestek minden hírt az első újszivesről.

Két nappal a határidő előtt azonban állapotom annyira rosszra fordult, hogy a kihívott orvosok azonnal kórházba vittettek. Oxigénbelélegzést alkalmaztak, nem sok eredménnyel. Az injekciók sem segítettek. Úgy éreztem magam, mint a szárazra vetett hal. A legkisebb fizikai erőfeszítés is nagy kínokat okozott.

A vérkeringési zavarok persze kihatottak értelmi képességeimre is, de nem szüntem meg érdeklődni Washkansky sorsa iránt. A szobatársaimtól hallottak, az élém tett újságok mind azt mutatták, hogy jó úton halad, és van kilátás a gyógyulásra. Örvendtem, rá és feleségére való tekintettel, de kételkedtem abban, elfoglalhatom-e helyét a műtőasztalon: nem érem én azt meg...

Kórházi beutalásom másnapján becsukott szemmel pihentem, amikor éreztem, hogy valaki ott áll ágyam lábánál. Kinyitottam a szemem: természetes fiatalember, vonzó arckifejezéssel és nagyszzerű, igazi sebészkezekkel.

— Nem ismer? — csodálkozott. — Én vagyok Barnard professzor.

— Elnézését kérem, doktor úr — válaszoltam. — Nem ismertem fel. Először látom eleven valóságában, egyáltalán nem hasonlít az újságokban megjelent képekhez.

— Mi a véleménye arról, hogy magán végezzünk szívatültetést? — kérdezte komolyan. — Tudja, hogy magát szemeltük ki?

— Minél előbb, annál jobb — mondtam lelkesen.

A beszélgetés rövid volt, de Chris Barnard személyisége, fellépése és derűlátása teljes bizalmat keltett bennem, ami elengedhetetlen sebész és páciens viszonyában. Habozás nélkül hajlandó voltam rábízni életem.

December 21-én délelőtt fél 10 óraker meglepetésemre bejött a feleségem. Addig csak este, munka után keresett fel. Néhány másodperc múlva Barnard professzor követte. Olyan volt, mint aki nem aludt az éjszaka. Akkora szomorúság tükröződött szemében, hogy megijedtem. Valami súlyos dolog történhetett, ha ennyire elvesztette vidámságát és áradó derűlátását.

— Olyan vagyok, mint egy pilóta, akit repülőszerencsétlenség ér, és kényszerle-

szállást hajt végre — mondotta rekedtes hangon. — Magának kell hozzásegítenie ahhoz, hogy a lehető leggyorsabban ismét kézbe vegyem a kormánykereket, és helyreálljon az önbizalmam.

Nem értettem mire akar kilyukadni.

— Miért mondja ezt? — kérdeztem zavartan. — Amikor akar, megoperálhat.

— Nem tudja, hogy Washkansky meghalt? Ma reggel, tüdőgyulladásban.

Semmit sem tudtam. Az ápolónők és szobatársaim hallgattak erről, és én annyira gyenge voltam, hogy nem érdeklődtem. Most már értettem a sebész zavarának okát.

— Jobban óhajtom, mint valaha, hogy megoperáljon — mondtam. — Saját érdekemben, természetesen, de az Ön érdekében is.

A sors keze

Átvittek a szívgyógyászati osztály egyik különszobájába. Két ápolónő leborotválta egész testemet. A sebészcsoporthoz állandó ügyeletet tartott arra az esetre ha megfelelő szívdát találnak.

Nyilvánvaló volt, hogy ha meg akar-nak menteni, ezt hamar kell tenniük. Nem volt már étvágyam, testsúlyom 80-ról 70 kilóra csökkent. Szomjúság győ-zött, de nem volt szabad csak napi 4 pohár vizet vagy más folyadékot innom, mert kímélni kellett a nehezen dolgozó szívet.

A szakadék mélyén voltam már, amikor a Sors döntött: harminc kilométerre a kórháztól, Cape Town végeláthatatlan külvárosain túl, a Vishoek néven ismert szakaszon olyan dráma következett be, melynek én életemet köszönhetem.

1968. január 1-én történt, forró nyári napon. Cape Town minden lakosa ünne-pelt. A tengerpartot ellepték a napozók, fürdőzők. Ezek között Clive Haupt huszonnégy éves félvér gépgyári munkás és felesége, Dorothy, akivel mindössze né-hány hónappal előbb kötött házasságot.

Valaki feldobott egy labdát, Clive is bekapcsolódott a játékba. Majd nevetés közben fejfel előrebukott, és mozdulat-lanul elterült.

— Biztosan elaludt — kacagott a jele-net egyik tanúja.

Mások azt hitték, hogy tetteti magát, mert szerette a tréfát.

De a felesége rögtön tudta, hogy vala-mi szokatlan történt. Odaszaladt, és há-tára fordította. Clive Haupt ájultan, duz-zadt ajakkal és nyelvvel feküdt. Szája habzott. Gépkocsin azonnal egyik közeli kórházba vitték, onnan pedig mentőko-csival egy jobban felszerelt intézetbe, a wynbergi Victoria kórházba szállították.

Amikor odaérkezett, még gyengén léleg-zett.

Dr. Sacks, a szolgálatos belgyógyász meglepően tapasztalta, milyen fiatal és erőteljes alkatú a beteg. Megállapította, hogy villámcapásszerű agyvérzésről van szó. Tíz perc múlva megszűnt a légzés. Ez azt bizonyította, hogy az agy helyre-hozhatatlan sérüléseket szenvedett.

Az orvos természetesen megpróbálko-zott a mesterséges légzéssel. Már az első adag levegőre a szív láthatóan verni kezdett. A mesterséges légzés kétségte-lenül nem tarthatja sokáig működésben, de rendkívül erős szív lehet, ha ilyen gyorsan és erőteljesen reagál.

Az orvos tudta, hogy a második szív-átültetéshez donort keresnek. Azonnal telefonált dr. Coert Venter-nek, Schrire professzor egyik tanársegédjének.

Kínzó várakozás

A betegszállító autó valamivel délután 5 óra után érkezett a Groote Schuur kór-házba, és ott folytatták a küzdelmet a halállal. A váróteremben Dorothy Haupt, az anyja és Muriel Haupt asszony, Clive anyja várakozott.

Dr. Venter 19 óraker közölte Dorothy-val, hogy férjének állapota válságos. Az orvosok nem hagyták abba a küzdelmet, de sokat nem tehettek: ütőérszakadás történt az agyban. Felteszi a kérdést: beleegyezését adja-e ahhoz, hogy Clive szívét átültessék más emberbe?

Átültetni a szívét? A férje agonizál, amikor dőlben még együtt voltak a ten-gerparton? Mindez valótlannak tűnt. Do-rothy Haupt pillanatokig nem jutott szó-hoz.

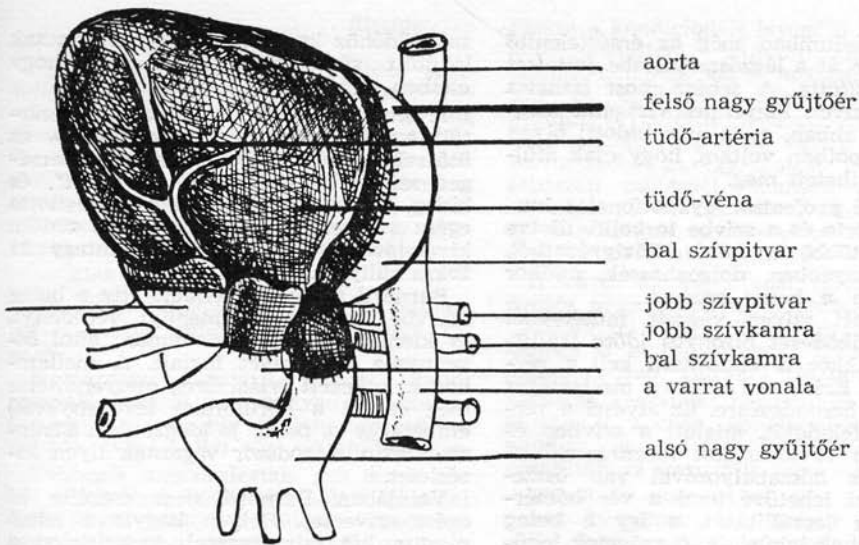
Majd sirva válaszolt:

— Igen, ha ez lehetővé teszi egy élet megmentését, vegyék a szívét.

Dorothy maga ment oda Clive any-jához, hogy megkérdezze, ő is hozzájárul-e fia szívének átadásához egy hal-dokló megmentése végett. A szerencsét-len anya szintén beleegyezett.

Dr. Botha, a csoport immunológusa ve-zetésével az orvosok ezután hozzáfogtak a szükséges vizsgálatokhoz, annak meg-állapítására, hogy az adó szíve alkal-mas-e átültetésre. Szíverését elektroni-kus monitor regisztrálta. Azután egész sorozat vizsgálatot végeztek, hogy meg-határozzák, vajon Haupt szöveteinek ge-netikus jellegzetességei összeférnek-e az enyémeikkel.

Egy szív vagy más szövet átültetése nem csupán a sebész ügyességétől és bá-torságától függ, bármilyen nagy legyen

is. Az átültetett szervnek „tapadnia” kell, s ehhez az szükséges, hogy a test befogadja az új szövetet, ne jelentkezzen visszautasítási folyamat. Az átültetés előtt meg kell tehát bizonyosodni arról, hogy az adó és fogadó vércsoportja kompatibilis-e, és csak akkor lehet késhez nyúlni, amikor a tesztek siker kilátására biztatnak.

A mi esetünkben a vizsgálatok alapján remélni lehetett, hogy mérsékelhető, talán kiküszöbölhető a visszautasítás jelensége — gyógyszeres és műtét utáni kezeléssel. Így tehát a színpad készen állt, a szerepeket kiosztották, és a színeszek csak a függöny felvonására vártak.

Megkezdődik a műtét

Január 1-én este altatót vettem be, másnap reggel idegcsillapítókat adtak, amint azt műtéli beavatkozás előtt szokásos. Így elernyedtt állapotba kerültem. Eileen abban a pillanatban érkezett, amikor toló kocsi helyezett, hogy a műtőbe vigyenek. Látszólagos elérékenyülés nélkül mondtuk: „Viszontlátásra!”, de később megtudtam, hogy miután eltűntem a folyosó végén, zokogásban tört ki.

Clive Haupt, a halál küszöbén, már ott feküdt a műtőasztalon; mechanikus berendezés biztosította légzését. Az altató orvos kis adag atropint fecskendezett erembe. Ez szárító hatással van a szájüregi, a torok- és a hörgő-váladékra,

így megakadályozza, hogy a légutakon nyálka vagy váladék rakódjék le. Azután pentothal-injekciót adott, mire azonnal elvesztettem eszméletemet.

Egyik orrlukamon át a nyelőcsővemig érzéstelenítő készülékhez kapcsolt gumicsövet eresztettek le, melyen keresztül halothan és dinitrogén-oxid gázt lélegeztettek velem (utóbbi régen kéjgáz néven ismerték, egyébként gyakran alkalmazták a fogsebészetben). Miután a pentothal hatása gyorsan eloszlik, a két gáz együttesen érzéketlen állapotban tartja a beteget.

Amikor a sebészek megkezdtek a tulajdonképpeni műtétet, Clive Haupt már halott volt, jóllehet a mechanikai berendezés még működtette szívét. Mihelyt a szívdobogás megszűnik, a szervet a lehető leggyorsabban kell átültetni, különben a szövetek oszlásnak indulnak. Arra volt tehát szükség, hogy a válságos pillanatban készen legyenek az „oltvány” befogadására.

Barnard professzor szikét vett kesztyűs kezébe, és bemetszett mellembe az ádámcsutkától egészen a köldök föléig. Eltávolította a bőrt és az alatta levő szöveteket, feltárta a szegycsontot.

Különleges szalagfűrésszel teljes hosszában átmetszette a csontot. Kampó alakban görbített távolítók biztosították a mellkas széleinek nyitvatartását. Most láthatóvá vált, hogyan ver a szívem a szívburoknak nevezett hártayzacskóban.

A burok felnyitása után előtűnt a szív, az ütőerek és visszerek. Légzésemet eb-

ben a stádiumban még az érzéstelenítő készüléken át a légzőszerveimbe juttatott gáz biztosította. A sebész most láthatta a beteg szívet. Figyelmes vizsgálat meg-erősítette abban, amit már tudott: olyan rossz állapotban voltam, hogy csak átül-tetés menthetett meg.

Barnard professzor gyapotfonalat hur-kolt az aorta és a szívbe torkolló, illetve kiinduló többi ér köré. Elővigyázatból, hogy könnyebben dolgozhassék, amikor leválasztja a beteg szervet.

A nyitott szíven végzett műtéteknél a szív működését bizonyos időre leállít-ják. De akkor is biztosítani kell a vér-keringést. Ezért van szükség mesterséges szív-tüdő berendezésre. Ez átveszi a vér-keringés feladatát, mialatt a szívben és a tüdőben rövidzárlatot idéznek elő. A berendezés hőszabályozóval van össze-kötve, ami lehetővé teszi a vér hőmér-sékletének leszállítását, s így a beteg szervezetének lehűtését. A szövetek lehű-tése csökkenti oxigén-szükségletüket, ez-zel növekszik a műtét lefolyásának biz-tonsága.

A mesterséges szív-tüdőhöz kapcsolt műanyag-katétereket beállították, egyiket a nagy gyűjtőerek bejáratánál, másikat a vastag combcsontverőérben.

Most már minden készen áll az eltá-volítás megkezdéséhez.

Feléled az új szív

Hozzávetőleg ebben a pillanatban álla-pították meg Clive Haupt klinikai halá-lát. Lélegzése teljesen megszűnt, az elektrokardiográf nem regisztrálta többé a szívizom legkisebb tevékenységét sem. Most az volt a lényeges, hogy ne veszít-senek időt, mert különben a szerv oszlás-nak indulhat és átültetés után sem mű-ködik majd.

Felnyitották a halott mellkasát, és szí-véhez második mesterséges szív-tüdőt kapcsoltak. A főereket elmetszették, és a szívet megszabadították minden tarto-zékától.

A mesterséges szív-tüdőben tárolt, ko-rábban már lehűtött vért eresztettek belé, így hőmérséklete a normális 37 fokról hozzávetőleg 16 fokra süllyedt. A szívet ekkor kiemelték az adó mellka-sából és 10 fokra lehűtött Ringer-oldat-ba helyezték. Ez olyan sós tápoldat, mely nagyon hasonlít az élő szöveteket állandóan átítató szervi folyadékokhoz.

Barnard professzor olyan gyorsan ope-rált, hogy a leírtak mindössze két per-vet vettek igénybe. Az adó szívet, a táp-oldatban azután abba a műtőbe vitték, ahol én feküdtem. Harmadik mesterséges

szív-tüdőhöz kapcsolták, mely ugyancsak lehűtött vért szivattyúzott belé, hogy életben tartsa.

A sebészek ekkor ércsipeszekkel lezár-ták az én szívemhez vezető vivő- és ütőereket. Működésbe lépett a mestersé-ges szív-tüdő. Helyettem „lélegzett“, és hideg, tiszta vér keringését biztosította egész szervezetemben, szívem és tüdőm kivételével. Hőmérsékletem mintegy 21 fokra süllyedt.

Barnard professzor elmetszette a beteg szervbe torkolló valamennyi véredényt, és kiemelte a szívemet onnan, ahol öt-vennyolc éve helyet foglalt. A mellem-ben keletkezett óriási üreg megrendítette még ezeket a körülöttem tevékenykedő embereket is, pedig jó idegzetűek. Elvégre csupán másodsor végeznek ilyen kí-sérletet.

Valójában Barnard nem cserélte ki egész szívemet. Helyén hagyta a hátsó részt a két szívpitvarral, jobboldalon a nagy gyűjtőerek végét, s baloldalon a tüdőbe vezető ereket. Meghagyta a „cson-kokat“.

Az adó szívet kivették a tápoldatból, és betették az üregbe. Lemetszették a szívpitvar egy részét, és gondosan utá-naszabták, hogy pontosan illeszkedjék a mellkasomban maradt csonkokhoz. Mie-lőtt új szívemet odavarrták volna, hoz-zákapcsolták vénáimhoz és a többi nagy véredény végéhez.

Most már minden a helyén volt. Nem maradt más hátra, mint eltávolítani a véredényeket szorító csipeszeket, hogy a vérem ne terelődjék többé a mestersé-ges szív-tüdőbe, hanem beáradjon az új szívébe.

Ez volt a döntő pillanat. Az átültetett szív átveszi-e vérkeringésem biztosításá-nak feladatát? Feléled-e? Igen, feléledt. Míhelyt a vér beáradt, ismét verni kez-dett, és a sebészeknek nem volt szüksé-gük arra, hogy elektromos ütéssel ösztö-nözzék, amint azt várták. A mesterséges szív-tüdő most már feleslegessé vált. Vé-rem melege hamarosan normális hőmér-sékletre emelte új szívemet.

A műtét azonban még nem fejeződött be. Még hátra volt a szívburok bevarrá-sa, a mellkas bezárása és bőröm össze-fogása.

Amikor hét óra múltán minden befe-jeződött, ismét a tolokocsira helyeztek, és elhagytam a műtőt. A csővezetékét lég-csővemben hagyták, hogy szükség esetén könnyítse a légzést. Karjaim visszereit szondákkal tűzdelték tele, hogy számol-va a rám váró kemény megpróbáltatá-sokkal elősegítsék a létfolyamatokat, és biztosítsák táplálékomat.

A következő négy napról nincs semmilyen emlékem. Az ötödik napon végre megállapítottam, hogy még mindig ezen a világon vagyok. Ha ez csalódást is okoz azoknak, akik arra számítanak, milyen szép szavakkal köszöntöttem a történelmi jelentőségű eseményt, mely visszaadta életemet, első szavaim igen egyszerűek voltak:

— Élek... jól lélegzem.

De milyen mámoros is volt a valóság, melyet ilyen ügyetlenül igyekeztem kifejezni!

Hamarosan tudatára jöttem állapotomnak. Mellem nem nagyon fájt, tulajdonképpen nagyobb fájdalmaim voltak néhány évvel előbb egy sérvműtét után.

Többször megkérdeztek, mit érzek abból kifolyólag, hogy egy halott szívével élek, hogy vannak-e különös érzéseim, hogy másképpen érzek, megváltozott-e a személyiségem, érzelmeim, véleményem?

Nem, pillanatra sem éreztem semmi furcsát. Egyébként tartozom az igazságnak annak kimondásával, hogy bármit is állítanak a költők, nincsen sem arany szív, sem kő szív, sem könnyű szív, sem nehéz szív. Csupán egy többé-kevésbé szilárd izompumpa. Ugyanaz a Philip Blaiberg vagyok, aki a műtét előtt. Úgy gondolom: eltávolították a szívemet... mintha a vakbelemet vették volna ki.

Eileen számára ezek az első napok kínosak, aggodalommal telítettek voltak. Minden felőrlében telefonált a kórházba, hogy tájékozódjék állapotomról. Az orvosok derűlátása nem feleltette el, hogy még távolról sem úsztam meg a dolgot. Elárasztották táviratokkal, tengerentúli telefonhívásokkal, szenzációt hajhászó rádió, televízió és sajtó ostromlata, „kizárólagos” nyilatkozatokat sürgetett. Valósággal a telefonhoz kötötték. csak hajszál választotta el az idegösszeroppanástól.

Amikor megtudta az adó nevét, és azt, hogy az átültetésre Clive Haupt édesanyja és fiatal felesége hozzájárulásával kerül sor, nem mulasztotta el kifejezni mélységes háláját. Húszezer emberrel egyetemben vett részt a fiatalember temetésén. A szívélyes fogadtatás, melyben a feketébőrű lakosság részesítette, szívbemarkoló volt. Én is felhasználom az alkalmat, hogy kifejezzem hálámat a két nőnek, akit rettenetes fájdalma nem akadályozott meg abban, hogy szánalmat érezzen egy ismeretlen iránt. Nekik köszönhetem az életem.

A fertőzés minden kockázatának kizá-

rására a kondicionált levegőjű kórtermet, ahol feküdtem, teljesen elszigetelték. Mielőtt beléptek volna hozzám, az orvosok és ápolónők „ütköző övezetben” kezdtek levetkőzni, teljesen steril maszkot, sapkát, papucsot vettek fel. Egy másik szobában úgy mostak kezet, mint sebészeti műtétnél szokásos, majd steril köpenyt és kesztyűt vettek fel. Aki egyszer kiment az én szobámból, az csak újabb rituálé után jöhetett vissza.

A steril bűtort, orvosi eszközöket és padlót négy óránként lemosták fertőtlenítő szerrel. Állandóan ügyeltek arra, nehogy a levegő, vagy a műszerek betegséghordozó csírákat tartalmazzanak.

Diétás kosztomat hermetikusan edényben hozták a kórház konyhájából — szobámban melegítették fel. Hetekig csak desztillált és sterilizált vizet ihattam.

Eileen is csak akkor jött rá, milyen nehéz megközelíteni, amikor a műtét utáni ötödik napon beengedték hozzám. Igazolnia kellett magát a kórház bejáratánál, és minden látogatásnál végigcsinálni a fertőtlenítési eljárást. S még akkor is csak egy üveg falon keresztül beszélgethettünk.

Minden óvintézkedés két veszély elhárítását célozta: a visszautasítását és a fertőzését. Mindkettő jelei nagyrészt azonosak, mindkettő hőemelkedéssel, a fehér vérszéklet számának növekedésével és az átültetett szerv működési zavarával jár. Ha ilyen tünetek jelentkeznek, az orvosoknak gyorsan el kell készíteni a diagnózist, mert a két esetben a kezelés már teljesen különböző.

Különbféle proteinek tömegét juttatták szervezetembe, hogy annak minden erejét mozgósítsák a betolakodó ellenében.

Kedvező jelek

Lassú gyógyulásom első időszakában olyan tehetetlen voltam, mint egy csecsemő. Kanállal kellett etetni, és meg kellett mozdítani az ágyban. De akármilyen gyenge voltam is, késedelem nélkül hozzáláttak testem regenerálásához. Marilyn Sternweiler fizioterapeuta állandóan segített a légző gyakorlatokban, később ő felügyelt lábaim erőfelkeltésénél; végtagjaim valóságos gyufaszálaknak tüntek, az izmok annyira elsenyvedtek.

Kezdetben naponta háromszor végeztem gyakorlatokat, az utolsókat éjjelkor, de sem az orvosnő, sem én nem panaszkodtunk a késői óra miatt, mert a gyakorlatokra feltétlen szükség volt. Tudva azt, milyen döntő szerepe van

gyógyulásomban a fizioterápiának, mindig több gyakorlatot végeztem az előírt-nál. Ez keserves, néha kimerítő volt, de eredményre vezetett.

Kezdetben az ápolónők félóránként mérték a lázam és vérnyomásom. Bizonyos idő után látogatásaik meggritkultak. Négy vagy hat óránként megszámlálhatatlan pasztillát vettem be. Éjjel-nappal felébresztettek, de elég hamar hozzászoktam ehhez az életmódhoz. Amíg nem tudtam a karom emelni, egy ápolónő minden reggel 7 órakor megmosdatott és megborotvált. Azután négy orvos jött vizitre. Vért vettek az orromból, a fülemből és az ágyéktájékról, bakteriológiai próbát készítettek esetleges fertőzés felderítésére. Az észleltekről készült grafikonokat állandóan tanulmányozták. Vérkeringésem, vérnyomásom és pulzusom nem adott okot aggodalomra, és szívem normálisan működött. Tüdőm megkönnyebbült, és ha fáradtnak éreztem is magam, és sokat aludtam, szellemi képességeim mégis megélnékültek.

Kétségtelenül elbizakodottság lett volna azt remélni, hogy minden zökkenőmentesen megy. Egy nap torokfájdalmak jelentkeztek, ami engem nagyon zavart, és aggodalomra adott okot az orvosoknak. Lázam ugyan nem volt, de minden kockázat kizárása végett éjjel-nappal megfigyelés alatt tartottak. Antibiotikumok és antiszeptikus anyaggal végzett szájmosások néhány nap alatt leküzdötték a gyulladást. Azt hiszem, orvosok még nem könnyebbültek meg ennyire betegük torokfájdalmának elmúltával.

A 18-ik napon feszültséget éreztem a levegőben, Louis Washkansky a műtét utáni 18. napon halt meg. Igazat mondva, olyan jól éreztem magam, hogy nem tartottam már sem a visszautasítástól, sem valami balesettől. A fatális dátum után önbizalmam megkétszereződött.

Január 20-án bonyolítják le Cape Town-ban a Metropolitan Handicapot, az új idény első löversenyét. Azt mondtam Eileennek, tegyen kedvére való lóra. Aznap két pizsama volt rajtam, szemem színéhez illő. A startnál ott volt a Blue Tavianer és Blue Marlin. Feleségem előbbire tett, a ló negyediknek futott be, és valamicske nyereséget hozott nekünk.

Ezt annyira jó jelnek tekintettem, hogy arra kértem Eileent, újítsa meg hajtási igazolványom, és fizesse ki a kocsi esedékes biztosítási díját. Meg voltam győződve, hogy egy napon odaülök a volánhoz.

Egy titokzatos doboz

A gyakorlatok eredményeképpen izmaim lassan visszanyerték erejüket, így az éjfélí szeansz feleslegessé vált. De nem voltam elégedett, és többet akartam. Minden szombatra bizonyos célt tűztem ki magam elé. Általában már csütörtökre-péntekre elé is értem.

A műtét után bizonyos ideig segíteni kellett a felállásban, amikor karosszékben ülve étkeztem. De igyekeztem mind kevesebbet támaszkodni az ápolónőkre, és egy szép napon sikerült teljesen egyedül felállnom. Egy héttel a löverseny után minden segítség nélkül felkeltem az ágyból, megmosdottam, megborotvákoztam, zoknit húztam, majd felvettem a félcipőm, és kétszer körbejártam a szobát.

Erőm fokozatosan visszatért és új szívem az óramű pontosságával vert. Minél többet járkáltam, annál több erőre kaptak izmaim, végül már naponta ötször, majd tízszer körbejártam a szobám és a szomszédost is. Örömmöm teljes volt, mikor az orvosok engedtek kérésemnek, és hozzájárultak ahhoz, hogy közönséges vizet igyam. Nektár íze volt.

A sebészcsoport egyik tagja, aki halott ismételt hőstetteimről, saját szemével akarta ezeket látni. Úgy határozottam, hogy meglepem. Ezért kezdtem le és fel járkálni a szobában, amennyire csak lehetséges, kihúztam magam és szélesen mosolyogva néztem rá. Szerencsekívánatait fejezte ki. Akkor újabb meglepetéssel akartam szolgálni. Ökölvívó állásba helyezkedtem, és kis lábmunka-bemutatót rendeztem, megfeledkezve arról, hogy a boksz mégis meghaladja az erőmet. Elterültem a padlón.

Az orvos és az ápolónők rémülten nézték, nem sérült-e meg a világ legdrágább kísérleti nyula? Nem volt okuk nyugtalanságra. Segítettek felállni, megköszöntem, és saját lábamon távoztam.

— Úgy megrémültem! — mondta az orvos. — Pillanatig úgy érzem, hogy megállott a szívverésem!

Mindennél többre értékelttem Barnard professzor látogatását, akire mély benyomást tett gyógyulásom. Amikor külföldön volt, telefonon érdeklődött felőlem, és hazaérkezése után lakása előtt mindig a Groote Schuur-ba hajtattott.

Egy este a szokott sterilizált öltözékben, műanyag dobozzal a hóna alatt jelent meg. Régi szívem volt benne. A professzor leült mellém az ágy szélére, és hideg szakmaisággal megmutatta, hogy a szívizom kilencven százaléka

már csak használhatatlan rostos szövet volt. Csoda, hogy kibírtam a műtétig.

— Tudja-e — kérdezte Barnard —, hogy maga az első ember, aki saját holt szívét nézheti?

Csodálatos a világ

Még egy fényűzően berendezett szobában is egyhangúvá válhat az élet. Hetek, majd hónapok múltán mindinkább égett bennem a vágy, hogy ismét ott legyek napsütötte lakásomban, kitekintsek az ablakon, kedvelt karosszékemben üljek, kezem ügyében egy pohár sörrel.

Megjegyeztem, hogy már rengeteg pénzbe kerültem a kórháznak, és jó volna, ha minél előbb megszabadulnának tőlem. Az orvosok és ápolónők türelmem sem meghallgattak. Eléggé feljavultam már ahhoz, hogy hazamehessek, de azt akarták, hogy az akkor külföldön tartózkodó Barnard professzor is jelen legyen távozásomnál. Nem foszthattam meg ettől. Hazatérése után a repülőtérről egyenesen a Groote Schuur-ba jött, átnézte az orvosi jelentéseket, és beleegyezett. Március 16-ra, szombatra tűzték ki a távozásom.

Eileen idejekorán érkezett. Annyira izgatott volt, hogy megfedkezett néhány holmi összecsomagolásáról. Amikor behívták a szobámba, hogy segítsen felöltözni, az örömtől tátott szájjal nézett rám.

Barnard professzor és a fényképészek szintén ott voltak a találkán. Nem volt rajtuk sem maszk, sem köpeny. Csupán az ápolónők tartottak ki sterilizált öltözetük mellett.

— Miért nem veszik le a maszkot? — tréfált a sebész. — Dr. Blaiberg mikrobákkal telített világba tér vissza.

A maszkok lehullottak, és megláttam ezeket a nőket, akiknek eddig csak a szemét láttam. Még szebbek voltak, mint gondoltam. Még egy pillantás a szobára, és elkerülhetetlenül nosztalgia fogott el. Itt mindenki olyan odaadással, olyan jószággal és önmegtagadással kezelt. Orvosok és ápolónők iránt akkora adósságom

gyűlt össze, melyet soha le nem törleszthetek.

Azután akár egy rokkantat, kerekés karosszékbe ültettek, a fényes folyosón a felvonóig toltak, és a bejáráshoz vittek. Előzetesen figyelmeztettek, hogy a lapok és tv-társaságok küldöttei várnak rám több száz főnyi ismerőssel-ismeretlennel egyetemben, akik eljöttek, hogy rokonszenvüket nyilvánítsák irántam. Szóba sem jöhetett, hogy a világ úgy lássa: Barnard professzor páciense toloszéken hagyja el a kórházat! Adott pillanatban felemelkedtem és határozott léptekkel léptem ki a kapun. Új erőt éreztem ereimben áradni, amikor átléptem a küszöböt, és első lépéseimet megtettem az annyira nélkülözött külvilágban.

A tömegben csak mosolyt és integetést láttam. „Valamennyien barátaim“, gondoltam. Emlékszem egy fiatal újságíróra, aki széles mosollyal kérdezte: „Mít érez, hogy ismét fertőzött levegőt szív?“

— Fertőzött? — jegyeztem meg. — Inkább mondja azt, hogy ez a paradicsom!

Hatalmas kocsi várt rám. Motorkerékpárosok vágtak neki utat. Az emberek ezt kiabálták: „Jó szerencsét!“, „Jó egészséget!“ Felemeltem szemem, és láttam, hogy a kórház ablakaiban orvosok, ápolónők tucatjai integetnek.

Jólismert utcákon haladtunk. Olyan színek, olyan illatok, melyektől — azt hittem — örökre meg vagyok fosztva. Mintha a házakat frissen festették, a kerteket pedig éppen most öntözték volna.

Itt vagyunk Highburyben. Végre abban a környezetben, melyet Eileen és én hoztunk össze annyi év alatt: néhány kedvelt festmény, könyvek, számunkra becses tárgyak, melyek nélkül nem lakás a lakás. S aztán az ebéd, valóban a legfinomabb életemben. Majd elnyúlni az ágyon, saját ágyamon. Jóleső fáradtság lepett el.

— Tudod, Eileen, mégiscsak nagy dolog az élet!

Két perccel később már aludtam.